

EEN GOED VERHAAL BEGINT LOKAAL

inspiratiegids voor gemeenten

LOKALE PRODUCTEN, EEN MEERWAARDE VOOR ELKE GEMEENTE

Lokale producten. Waarom zou je er als overheid op inzetten? Het is een veel gestelde vraag. Ze zijn immers geen doel op zich voor een gemeente, maar onderschat de waarde van lokale producten niet. Ze kunnen gemeentediensten, inwoners en ondernemers immers verbinden met elkaar.

VIJF REDENEN WAAROM LOKALE PRODUCTEN EEN MEERWAARDE ZIJN

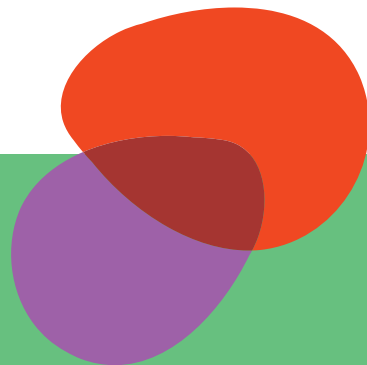
- Ze stimuleren de lokale economie. Hoe meer lokale producten verkocht, hoe meer geld terug naar de regio vloeit. Ze kunnen gebruikt worden in tal van sectoren: horecavak, scholen, zorginstellingen, toeristische uitbatingen, buurtwinkels en retailzaken, ...
- Ze vertellen een verhaal. Het verhaal achter het lokale product versterkt de uitstraling van de bedrijven én van de gemeente.
- Ze brengen de oorsprong van het voedsel opnieuw in beeld en doen seizoenen en seizoenproducten terug op het bord verschijnen.
- Ze kunnen bijdragen aan de milieu- en klimaatdoelstellingen van de gemeente o.a. door
 - het beperken van voedselkilometers van grond tot mond
 - het tegengaan van voedselverliezen met heel verse producten
 - in te zetten op het gebruik van meer duurzame energiebronnen op de bedrijven
- Ze bieden nieuwe inkomstenbronnen en toekomstperspectieven voor boeren en tuinders en verhogen het draagvlak voor de rurale ondernemers.

Ga in jouw gemeente aan de slag met lokale producten. Hoe je dat doet lees je in de volgende fiche.

BRONNEN VAN INFORMATIE EN INSPIRATIE

INFORMATIE

- Lokale producten in de provincie Antwerpen - www.lekkersmetstreken.be
- Erkende streekproducten (VLAM) - www.streekproduct.be
- Hoeveproducten (VLAM) - www.rechtvanbijdeboer.be
- Biologische bedrijven - www.biomijnnatuur.be/biopunten
- Automatenradar - <http://automatenrader.be>
- Fair trade gemeenten en provincies - www.fairtradegemeenten.be
- Lokale producten in scholen en zorgcentra
 - Vredeseilanden (Ricolto) - www.duurzamecatering.be/nl
 - Oog voor lekkers, campagne van de Vlaamse Overheid - www.oogvoorlekkers.be
 - brochure 'Lekker Lokaal, op school en in de klas' - www.inagro.be/publicaties
- Lokale producten in de horeca
 - Brochure 'De grote versiertruc - Horeca en lokale producten, het perfecte stel' - https://issuu.com/rurant/docs/rurant_brochure_horecabewustwording
 - Brochure 'Kinderen aan tafel & lokaal lekkers' - https://issuu.com/gemeentebestuurkasterlee/docs/16_inspiratiegids

INSPIRATIE

- Proef Heist - www.proefheist.be
- Lekker Geel - www.lekkergeel.be
- De Buurtkar - www.debuurtkar.be
- Gent en garde - www.gentengarde.be
- Gent en Garde, interactieve kaart - <https://gentengarde.stad.gent/kaart>
- Heerlijk Lokaal - www.heerlijklokaal.be
- Proevertjeswandeling Turnhout - <https://toerismeturnhout.turnhout.be/proevertjeswandeling>
- Boerentoeën in Leuven - http://www.purehubs.eu/Portals/18/pdf/BRO_BOERENTOEREN.pdf
- Fair trade Ecocyclo - <https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/doe/ontwikkelingseducatie/fair-trade-ecocyclo.html>
- Fairlicious in Brecht, Essen en Wuustwezel - <http://fairtradegemeenten.be/essen/kies-oktober-voor-fairlicious>
- Brochure 'Voedsel van bij ons' - Steunpunt Hoeveproducten - www.steunpunthoeveproducten.be/language/nl-NL/NL/Publicaties/Brochure

ORGANISATIES DIE JE OP WEG HELPEN

- RURANT vzw - 014 85 27 07 - info@rurant.be - www.rurant.be
- Steunpunt Hoeveproducten - 016 24 39 54 - steunpunthoeveproducten@ons.be - www.steunpunthoeveproducten.be
- Bioforum - 03 286 92 78 - info@bioforumvl.be - www.bioforumvlaanderen.be/
- Vredeseilanden (Ricolto) - 016 31 65 80 - info@vredeseilanden.be - www.vredeseilanden.be
- VVSG, Aanspreekpunt Lokale Voedselstrategie - 02 211 55 00 - info@vvsg.be - www.vvsg.be

BRENG LOKALE PRODUCTEN EN PRODUCENTEN IN KAART

Voor je aan de slag kan gaan is het belangrijk om zicht te krijgen op de korte keten en haar actoren in jouw gemeente. Volgende stappen helpen je op weg.

STAP 1

BRENG JE PRODUCENTEN IN KAART

- Ga na bij jouw gemeentelijke diensten welke ondernemers bekend zijn of welke bronnen je hiervoor kan gebruiken.
- Maak een eerste overzichtslijst met contactgegevens

STAP 2

KEN JE PRODUCENTEN EN HUN PRODUCTEN

- Bevraag de producenten en ontdek welke producten ze maken, waar ze verkocht worden, wie ze koopt, wat de link is met de gemeente/regio of het verhaal achter het product.
- Bundel alle gegevens (inclusief je contactgegevens). Dit is de basis voor een goede inventaris.

STAP 3

VERBIND ZE MET ANDEREN

- Maak een niet-nominatieve lijst van potentiële gebruikers:
 - Particulieren (inwoners, toeristen, recreanten, marktbezoekers)
 - Gemeentelijke diensten, scholen, woonzorgcentra,
 - Ondernemers (horeca, bedrijven en verenigingen)
- Breng de lokale producenten en de groep ondernemers bij elkaar. Zo leren ze elkaar kennen en ontdekken ze mogelijkheden tot samenwerking.

Bouw een goeie band op met je lokale producenten. Verhoog hun betrokkenheid zodat ze sneller geneigd zijn om hun medewerking te verlenen.

TIPS & TRICKS

DE INVENTARIS OP KORTE EN LANGERE TERMIJN OPTIMAAL INZETTEN DOE JE ZO

- Duid een vast aanspreekpunt aan voor korte keten. Deze medewerkers bewaart het overzicht over het gebruik en de verspreiding van de gegevens.
- Kies de meest geschikte of bruikbare tool (excel, access, ...) voor het verwerken van deze data.
- Omschrijf voor welke doeleinden de gegevens dienen en houd rekening met de wet op de privacy.
- Leg vast hoe de data beschikbaar gesteld worden. Maak een onderscheid tussen intern en extern gebruik, promotionele of commerciële activiteiten. Overleg ook met je communicatieambtenaar
- Update de gegevens regelmatig. Zorg dat dit een vaste taak wordt in het takenpakket van één van je medewerkers.
- Maak de inhoud beschikbaar voor de ondernemers zodat zij kunnen samenwerken.
- Informeer de gemeentelijke diensten over het bestaan en het gebruik van deze databank.

MAAK LOKALE PRODUCENTEN ZICHTBAAR IN JE GEMEENTE

Verhoog de zichtbaarheid van de producenten in je gemeente en hun aanbod vindt gemakkelijker de weg naar de verschillende doelgroepen. Zo versterk je meteen de lokale economie.

INSPIRERENDE VOORBEELDEN

PROEF HEIST

Heist-op-den-Berg organiseerde een reeks infoavonden rond de korte keten, voedselveiligheid en verkoop op de hoeve. Dit resulteerde in een groep enthousiaste producenten die wilden samenwerken. Dat was het begin van Proef Heist.

HUN DOELGROEPEN

- Inwoners en lokale consumenten: Proef Heist bereikt hen via www.proefheist.be, een onderdeel van de gemeentelijke website, tijdens gemeentelijke evenementen zoals de kerstmarkt of Landbouwdag of via een gemeentelijke geschenk voor jubilarissen.
- Buurtwinkels en retailers: om extra verkooppunten te realiseren.
- Horecaondernemers: tijdens het netwerkmoment 'Proef Heist op de kaart' overlopen beide groepen de mogelijke hindernissen voor samenwerking en creëren hiervoor oplossingen.
- Scholen: de campagne 'Oog voor lekkers' brengt lokale producten binnen handbereik en er is een samenwerking met de middelbare school voor het ontwikkelen van recepten
- Het gemeentepersoneel: Proef Heist en lokale producten vormen de basis van de activiteiten tijdens een gemeentelijke 'Doe-dag' en voor de catering tijdens het personeelsfeest.

PROEF HEIST, EEN SUCCESVERHAAL

Proef Heist groeide uit tot een vaste waarde in de gemeente. Belangrijke succesfactoren binnen dit initiatief:

- gedragenheid door het beleid
- beperkte financiële ondersteuning voor de werking en promotie voorzien in de begroting
- facilitatie door ambtenaar lokale economie en duurzaamheidsambtenaar

DE GROENTENSTREEK

Sint-Katelijne-Waver wil land- en tuinbouw in de kijker te zetten bij de inwoners. Hiervoor roept de gemeente een werkgroep in het leven om het concept van de Week van de Groententreek te vernieuwen en de activiteiten te organiseren. In die werkgroep zetelen:

- de diensten lokale economie en toerisme als trekker van de werkgroep
- een vertegenwoordiging van de sector vanuit de gemeentelijke land- en tuinbouwraad
- lokale afdelingen van Landelijke Gilde en KVLV
- de plaatselijke wandelclub
- 't GROM (groentemuseum)
- Veiling BelOrta

Ze stellen samen een programma op en waken over de focus van de activiteiten binnen het concept. De wandelclub stippelt een wandeling uit langs land- en tuinbouwbedrijven en de veiling. De bedrijven informeren spelenderwijs over groenten en duurzame teelt. Tijdens de week staan er kookworkshops, activiteiten voor kinderen en een avondmarkt met lokale producten op de agenda.

HUN DOELGROEP

- inwoners van de gemeente (volwassenen en kinderen)

KLAAR VOOR DE TOEKOMST

Dankzij de inzet van een gemotiveerde werkgroep en een financieel duwtje van de gemeente zorgt het vernieuwde concept opnieuw voor focus en een bijzondere week in eigen gemeente waar elke inwoner van kan genieten.

MAAK LOKALE PRODUCENTEN ZICHTBAAR IN JE GEMEENTE

ZELF AAN DE SLAG

Organiseer je eigen plattelandsevenement of een boerenbelevingsmarkt.

Wij geven je 10 tips voor een succesvol event

- 1** Stel een werkgroep samen met een mooie mix van gemeentelijke diensten en belangengroepen. Creëer samen een helder concept en een duidelijke doelstelling.
- 2** Bak een doelgroep voor deelname af en maakt jullie belevingsgerichte aanpak tijdig kenbaar.
- 3** Bundel beschikbare budgetten en maak een begroting.
- 4** Bied logistieke ondersteuning aan de deelnemers, al dan niet tegen betaling.
- 5** Heb oog voor veiligheid: verkeer-, brand- en voedselveiligheid.
- 6** Werk voor de catering samen met lokale producenten of gebruik lokale producten.
- 7** Zet in op ondernemers die een belevingsvol aanbod helpen uitbouwen.
- 8** Zorg voor voldoende promotie en zet je mix van communicatiekanalen slim in. Maak gebruik van free publicity.
- 9** Zorg voor een goed grondplan en een duidelijke briefing voor alle deelnemers.
- 10** Evalueer grondig, stuur bij waar nodig en durf te vernieuwen.

Proevertjes werken altijd. Werk een proevertjessysteem uit samen met lokale producenten of horeca. Vermijd onderlinge concurrentie!

NOG MEER INSPIRATIE

BROCHURE 'HEERLIJK LOKAAL'

Aalst, Affligem, Asse en Opwijk geven korte keten producenten de kans om zich gebundeld voor te stellen. Dit resulteerde in de mooie brochure Heerlijk Lokaal die duidelijke informatie over de voordelen van korte keten verschaft en inspireert om seizoensgebonden aankopen te doen in eigen regio.

www.heerlijklokaal.be

GENT EN GARDE, INTERACTIEVE KAART

De stad Gent ontwikkelde met Gent en Garde een interactieve kaart die alle relevante voedselinitiatieven in hun buurt weergeeft. Wil je starten met de inventaris in jouw gemeente? Bekijk dan zeker dit voorbeeld ter inspiratie.

<https://gentengarde.stad.gent/kaart>

PROEVERTJESWANDELING IN TURNHOUT

Toerisme Turnhout zet op een heel eigen manier het Turnhouts streeklekkers in de kijker. Gewapend met een plattegrond en een bonnenboekje stippel je zelf je wandelroute uit. Onderweg stop je in verschillende handelszaken voor een proevertje uit Turnhout die je samen combineert tot een smakelijke geheel.

<https://toerismeturnhout.turnhout.be/proevertjeswandeling>

BOERENTOEREN IN LEUVEN

Met deze brochure wil het stadsbestuur haar inwoners laten kennis maken met landbouwbedrijven in en rond Leuven waar je verse producten kan kopen. Elke bedrijf wordt kort voorgesteld en met een plannetje met 3 mooie fietsroutes kan je alle boerderijen gemakkelijk terugvinden.

Niet alleen zet Leuven zo korte keten in de kijker, ze dragen ook bij aan meer duurzame verplaatsingen met de fiets.

http://www.purehubs.eu/Portals/18/pdf/BRO_BOERENTOEREN.pdf

GEEF ZELF HET GOEDE VOORBEELD

Geef als gemeente zelf het goede voorbeeld. Gebruik lokale producten en laat iedereen er mee kennis maken. Begin met de gemakkelijkste zaken. Acties die meer inspanning en draagvlak vragen voer je stapsgewijs uit.

ACTIES ZONDER AL TE VEEL INSPANNINGEN

- Geschenkmanden met lokale producten voor huwelijken en jubilea.
- Cadeaubonnen voor lokale producten.
- Catering op basis van lokale producten tijdens de verwelcoming van nieuwe inwoners.
- Een aanbod lokale producten bij recepties en ontvangsten door het gemeentebestuur.

DIT VRAAGT MEER INSPANNINGEN MAAR ZIJN ZEKER HAALBAAR

- Verwerk lokale producten tijdens personeelsactiviteiten. Dat kan als onderdeel van de activiteit of voor de catering (lunch, picknick of receptie).
- Verplicht elke stedelijke horeca-uitbater om een aantal lokale producten aan te bieden/te verwerken. Bijvoorbeeld: het cultuurcafé of in een concessie van een gemeentelijk evenement.

ZORG VOOR GEDRAGENHEID EN STEUN VAN HET BELEID EN DAN ZIJN DEZE ACTIES OOK MOGELIJK

- Introduceer lokale producten in de woonzorgcentra in eigen beheer.
- Bied lokaal fruit, lokale groenten of melkproducten aan tijdens pauzes of in maaltijden in scholen of naschoolse opvang.

Laat je niet afschrikken door grote opdrachten of de wet op de overheidsopdrachten. Gebruik de bestaande infobronnen op de achterkant van deze fiche of spreek organisaties aan die je op weg kunnen helpen.

OOG VOOR LEKKERS

De nieuwe campagne van de Vlaamse Overheid stimuleert het gebruik van meer fruit, groenten en melk op school. Scholen die in dit project stappen, krijgen middelen om deze producten te laten leveren. Producenten hebben er dus alle belang bij om hun aanbod bekend te maken bij de scholen in hun buurt.

www.oogvoorlekkers.be

LEKKER LOKAAL, OP SCHOOL EN IN DE KLAS

De inspiratiegids Lekker Lokaal, op school en in de klas is een wegwijzer voor scholen en leerkrachten die zich engageren voor gezonde en duurzame eetgewoontes. De gids bevat praktische ideeën en aanknopingspunten om aan de slag te gaan met lokale producten.

www.inagro.be/publicaties

DE GROTE VERSIERTRUC - HORECA & LOKALE PRODUCTEN, HET PERFECTE STEL

Deze brochure vertelt het verhaal van het horecabewustwordingstraject dat met een weldoordacht stappenplan streeft naar een duurzame samenwerking tussen lokale producenten en horecaondernemers. A match made in heaven!

https://issuu.com/rurant/docs/rurant_brochure_horecabewustwording

KINDEREN AAN TAFEL & LOKAAL LEKKERS

Deze gids staat vol nuttige tips om de horecabeleving van kinderen te verrijken én om horecaondernemers aan te zetten horecaondernemers om ook in hun kindermenu's lokale producten te gebruiken. Alles werd getest en goedgekeurd door de kinderen van Kasterlee.

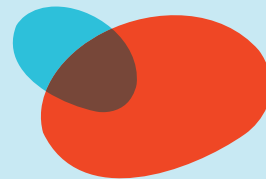
https://issuu.com/gemeentebestuurkasterlee/docs/16_inspiratiegids

WERK VERBINDEND EN CREËER NIEUWE MOGELIJKHEDEN

Lokale producten kan je als gemeente ook inzetten om diensten met elkaar te verbinden om zo te besparen op kosten, tijd en middelen door samen activiteiten op te zetten.

LEKKER GEEL

Lekker Geel verbindt de diensten Toerisme en Lokale Economie met elkaar.

De toeristische dienst van Geel wilde zich onderscheiden van andere vakantiemakers en het toeristisch aanbod uitbreiden. Ze zetten in op streeklekkers en gingen een samenwerking aan met lokale producenten, meteen een unieke kans om te experimenteren en nieuwe producten te ontwikkelen.

De toeristische dienst doorliep de 4 stappen van het horecabewustwordingstraject. Het resultaat?

- De toeristisch ambtenaar werd ambassadeur van Lekker Geel. De opdracht wordt opgenomen in de functieomschrijving.
- Elke stedelijke horeca uitbater moet een aantal Geelse producten aanbieden.
- De centrummanager zet de inventaris en lokale producten in om de lokale economie te activeren.
- De dienst Lokale Economie ontwikkelt, in samenwerking met de toeristisch ambtenaar, een ambachten- en streekproductenmarkt.

www.lekkergeel.be

ECOCYCLO

Deelnemers van Ecocyclo ontdekken tijdens een fietstocht locaties die fair trade, duurzame voeding en de korte keten aan elkaar linken. De gemeente speelt in op het 6de criterium van Fair Trade Gemeente en kan rekenen op ondersteuning vanuit de dienst Mondiaal beleid van de provincie Antwerpen. De Ecocyclo tour biedt de diensten van toerisme en de nood-zuid werking van de gemeente nieuwe kansen tot samenwerking.

<https://www.provincieantwerpen.be/aanbod/doe/ontwikkelingseducatie/fair-trade-ecocyclo.html>

FAIRTRADEPICKNICK VOOR HET GEMEENTEPERSONEEL

De gemeente Heist-op-den-Berg laat haar personeel kennismaken met duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties tijdens de internationale dag van de Fair Trade. Zo bundelen de dienst Noord-Zuid en de dienst Milieu hun krachten en roepen zij op om te werken aan armoedebestrijding en lokale duurzame ontwikkeling.

Bovendien lanceren de twee diensten een wedstrijd voor recepten met lokale producten (Proef Heist) en fair trade producten. Op die manier zet de gemeente lokale producten en producten uit het Zuiden in de kijker.

DE BUURTKAR

Dit project in Bornem koppelt sociale dienstverlening aan een rijdende winkel waarin lokale producten het aanbod versterken.

Het doel van de Buurtkar:

- Verse producten aanbieden dichtbij en voor iedereen (local for local)
- Ontmoeting tussen buurtbewoners (jong en oud) en activiteiten in de buurt versterken
- Zelfredzaamheid van ouderen en minder mobiele mensen versterken; zelf (verse) producten kiezen
- Samenwerking met lokale handelaars
- Problemen signaleren en mensen informeren, adviseren en doorverwijzen

Tenslotte biedt De Buurtkar kans op sociale tewerkstelling: mensen met minder mogelijkheden op de reguliere arbeidsmarkt staan in voor de voorbereiding van de kar.

www.debuurtkar.be

WERKEN AAN DRAAGVLAK VOOR LAND- EN TUINBOUW

Lokale producten komen vaak voort uit verbredingactiviteiten van land- of tuinbouwers. Door in te zetten op meer draagvlak voor deze bedrijven stimuleer je als gemeente hun toekomstkansen en draag je bij aan het versterken van de korte keten.

INSPIRERENDE VOORBEELDEN

BERLAAR ZET LOKALE LAND- EN TUINBOUWSECTOR IN DE KIJKER

Tijdens de Dag van de Landbouw viert de plaatselijke afdeling van Landelijke Gilde haar 150 jaar bestaan. Een ideaal moment voor de gemeente om samen met de nieuwe landbouwraad de hele landbouwsector in Berlaar voor te stellen.

Dat doen ze door een folder met daarin een kaart van Berlaar verwerkt waarop alle actieve land- en tuinbouwbedrijven aangeduid staan. Een legende geeft de hoofdactiviteit en enkele bijzondere elementen van elk bedrijf weer zoals:

- Beheersovereenkomsten
- Zorgboerderij
- Landschappelijke aanplantingen
- Thuisverkoop
- Productie hernieuwbare energie

Alle inwoners worden uitgenodigd en elke school ontvangt de folder. Er wordt nog bijkomend materiaal ontwikkeld zoals panelen en roll-up banners. De panelen zullen op de dag van de Landbouw zichtbaar geplaatst worden tijdens rondleidingen in de bedrijven. Nadien doen ze dienst als infobord in het gemeentehuis en tijdens het verwelkomingsmoment voor nieuwe inwoners.

EEN AANBOD VOOR SCHOLEN IN NIJLEN

Het gemeentebestuur en de Bedrijfsraad Nijlen staken de koppen samen om het draagvlak voor de Nijlense land- en tuinbouwers te versterken. De eerste stap: het juiste concept vinden.

Een brainstorm resulteerde in:

- Een gezamenlijke folder uitwerken voor scholen. Hierin stellen de bedrijven zich voor en tonen ze de diversiteit van de sector die naast voedselproductie ook inzet op milieu- en natuurbeheer, educatie en recreatie, groene zorg en duurzaam gebruik van energie
- Een bezoek organiseren waarbij de scholen kennismaken met verschillende landbouwbedrijven.

De werkgroep besprak deze pistes met de Nijlense scholen, verwerkte hun feedback en stemde verder af met de landbouwers.

CONCRETE ACTIES

- De voorstellingsfolder wordt verspreid via de Nijlense scholen.
- Op de vrijdag voor de Dag van de Landbouw bezoeken de klassen van het vijfde leerjaar drie landbouwbedrijven. Elk bedrijf stelt zich voor, vertelt meer over hun werking en hoe zij inspanningen leveren om meer duurzaam om te gaan met energie, water en grond.
- Ook voor de vijfdejaarsstudenten uit de middelbare scholen is een aanbod ontwikkeld waarbij de nadruk ligt op ondernemerschap.
- Dit initiatief zal jaarlijks herhaald worden. De volgende edities wordt gewerkt aan: de communicatie, de educatieve panelen en een bijkomende begeleiding van de landbouwers.

TIPS & TRICKS

- Neem als gemeente het voortouw en laat je niet afschrikken door het onbekende
- Realiseer de planning door de competenties en het netwerk van alle betrokkenen aan te spreken.
- Houd rekening met de kalender en de planning van de scholen.
- Speel in op de leerplannen en het vakoverschrijdend werken in de 3de graad van het lager en middelbaar onderwijs.
- Durf innovatief te zijn in de aanpak.

colofon

Deze inspiratiegids is een uitgave van RURANT vzw en kwam tot stand tijdens het project 'Burende boeren, impulsen voor land- en tuinbouw in het arrondissement Mechelen'.

Voor vragen, extra informatie of hulp bij het uitwerken van acties

Contacteer RURANT vzw
via 014 85 27 07 of info@rurant.be

Teksten

Greet Aernouts, Kim Van Breda

Layout

Phobos&Actor

Burende boeren is een project van RURANT en haar partners met steun van

Europees Landbouwfonds
voor Plattelandsontwikkeling
Europa investeert
in zijn platteland

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Provincie
Antwerpen

